

29. Cyprus

Η προσωρινή ρύθμιση του ελληνικού προβλήματος δεν εξασφάλισε στην Ευρωζώνη ηρεμία για όλη τη διάρκεια του 2013 όπως έλπιζαν το Eurogroup, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΝΤ. Τον Μάρτιο το εκκρεμές θέμα της βοήθειας προς την Κύπρο προκάλεσε μια απρόβλεπτη και εκτεταμένη αναταραχή. Διαπιστώθηκε ότι το σύστημα προστασίας, που είχε οικοδομηθεί με μεγάλη προσπάθεια δεν ήταν ικανοποιητικό.

Ο κίνδυνος μιας οικονομικής κρίσεως στην Κύπρο έγινε ευρύτερα αντιληπτός την άνοιξη του 2012 μετά την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους.¹ Οι κυπριακές τράπεζες έχασαν λόγω του κουρέματος των ελληνικών ομολόγων περίπου 5 δις ευρώ. Η κακή διαχείριση, κερδοσκοπικά παιχνίδια και επενδύσεις που απέτυχαν κόστισαν επιπλέον στις τράπεζες πολλά δις ευρώ. Η ΕΚΤ σταμάτησε κατόπιν τούτου την χρηματοδότησή τους. Το κυπριακό κράτος, που θα έπρεπε να παρέμβει και να εξασφαλίσει την ρευστότητά τους, δεν ήταν σε θέση να τις ανακεφαλοποιήσει. Η οικονομική πολιτική που ακολουθούσε τα τελευταία χρόνια είχε ως αποτέλεσμα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα.² Λόγω του αυξανόμενου χρέους δεν είχε πρόσβαση στις αγορές για την χρηματοδότησή του ήδη από τον Μάιο του 2011. Χρειαζόταν και αυτό βοήθεια που υπολογιζόταν μαζί με τις ανάγκες για την ανακεφαλοποίηση των τραπεζών αρχικά σε ~~16~~¹⁷ δις ευρώ περίπου. Στις 25 Ιουνίου 2012 η κυπριακή κυβέρνηση ζήτησε την

Παροχή προσωρινής υφωριακής αυτίρυση σε 23%.

¹ Βλ. παραπάνω σελ. 413.

² See Council Recommendations on the National Reform Programme 2011 and 2012 for Cyprus, 7.6.2011 SEC (2011) 803 final, Com(2012) 308 final

στήριξη του EFSF.³ Οι διαπραγματεύσεις δεν κατέληγαν όμως, επειδή η κυπριακή πλευρά προσπαθούσε ταυτόχρονα να εξασφαλίσει άλλη λύση που δεν θα συνεπαγόταν τον έλεγχο της οικονομίας της. ^{Για την} Η Ρωσία, στην οποία απευθύνθηκε της δάνεισε ^{συνολικά της} 2,5 δις ευρώ. ^{σε μαθησιώς}
^{επιτήρησης}
^{της ΕΕ και το}
^{ΔΝΤ}

Το κλίμα για την Κύπρο χειροτέρευσε αισθητά κατά τη διάρκεια των μακρόσυρτων διαπραγματεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αιτία ήταν οι έντονες διαμαρτυρίες ιδίως στη Γερμανία κατά της διάσωσης των κυπριακών τραπεζών με κεφάλαια του ESM. Στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη είχε επικρατήσει η άποψη ότι οι καταθέσεις στις κυπριακές τράπεζες ανήκαν κυρίως σε Ρώσους ολιγάρχες και σε πρόσωπα που συμμετείχαν σε παράνομες συναλλαγές. Κατά τη κοινή γνώμη οι ευρωπαίοι φορολογούμενοι δεν θα έπρεπε να πληρώνουν για να διασωθούν χρήματα κατοίκων άλλων χωρών τα οποία είχαν καταθέσει σε ένα φορολογικό παράδεισο για να αποφύγουν τη φορολογία.

Το Eurogroup αποφάσισε στις 16 Μαρτίου 2013 την χρηματοδότηση της Κύπρου με 10 δις ευρώ. Για να βρεθούν τα υπόλοιπα χρήματα, τα οποία ήταν αναγκαία για τη διάσωση των τραπεζών, περίπου 6 δις ευρώ, έκρινε ως επιβεβλημένη την φορολόγηση όλων των καταθέσεων. ^Γ Η αρχική σκέψη να φορολογηθούν μόνο οι καταθέσεις άνω των 100.000 ευρώ εγκαταλείφθηκε μετά από επιμονή της κυπριακής ηγεσίας. Δεν ήθελε να επιβαρυνθούν σημαντικά οι ξένοι καταθέτες ώστε να μην αποσύρουν τις καταθέσεις τους από την Κύπρο. Η οργή στην Κύπρο ήταν έντονη. Αλλά και στην Ευρωζώνη υπήρξαν πολλές

³ Βλ. παραπάνω σελ. 455.

^Γ σε καταθέσεις άνω από 100.000
με 6,75% και ασίς άνω των 100.000²
με 4,99%

αντιδράσεις. Θεώρησαν ότι η απόφαση δημιουργεί ένα κακό προηγούμενο μια που θίγονταν οι καταθέσεις κάτω των 100.000 ευρώ. Οι χώρες της ΟΝΕ είχαν παλαιότερα επανειλημμένα ανακοινώσει ότι καταθέσεις κάτω των 100.000 ευρώ είναι ασφαλείς ακόμα και σε περίπτωση που οι τράπεζες παρουσιάσουν προβλήματα. Το κυπριακό κοινοβούλιο απέρριψε τη νομοθετική επικύρωση της απόφασης του Eurogroup. Η κυπριακή κυβέρνηση αναζήτησε και πάλι βοήθεια από τη Ρωσία. Η Ρωσία αρνήθηκε οποιαδήποτε χρηματοδότηση. Η ΕΚΤ ανακοίνωσε εν τω μεταξύ ότι δεν θα διαθέτει πια ρευστότητα στις κυπριακές τράπεζες μετά την 25^η Μαρτίου, εάν δεν υπάρξει συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΔΝΤ και την ΕΚΤ για τη λύση του προβλήματος. Οι κυπριακές τράπεζες έμειναν για μια εβδομάδα κλειστές. The country's bankruptcy was imminent.

Στην έκτακτη συνεδρίαση του Eurogroup στις 24-25 Μαρτίου η κυπριακή κυβέρνηση συμφώνησε να μη φορολογηθούν όλες οι καταθέσεις αλλά να εκκαθαρισθεί η μία από τις δύο μεγαλύτερες κυπριακές τράπεζες και η άλλη να ανασυγκροτηθεί. Για να επιτύχει αυτό το εγχείρημα οι καταθέσεις άνω των 100.000 ευρώ στις δυο αυτές τράπεζες θα συνεισέφεραν τα απαραίτητα χρήματα για τη λύση. Με την ρύθμιση αυτή οι καταθέτες τους θα έχαναν ένα μεγάλο ποσοστό ή και το σύνολο των χρημάτων τους. Ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου περιοριζόταν περίπου κατά το ήμισυ. Το Eurogroup αποφάσισε τέλος, ότι η εξυγίανση της κυπριακής οικονομίας θα πραγματοποιηθεί υπό την επιτήρηση της τρόικας με βάση ένα πρόγραμμα προσαρμογής (μνημόνιο).

Η απόφαση προκάλεσε νέες διαμαρτυρίες στην Κύπρο. Οι σχολιαστές προέβλεψαν ότι θα επέλθει διψήφια ύφεση. Η κοινή γνώμη θεώρησε ότι η Ευρωζώνη δεν επέδειξε την αναγκαία αλληλεγγύη. Επέβαλε στο νησί μια δυσανάλογα βαριά τιμωρία. Κατά την κα Λαγκάρντ, επικεφαλής του ΔΝΤ, η συμφωνία μεταξύ της Κύπρου και των δανειστών της αποτελούσε ένα συνολικό αξιόπιστο σχέδιο για τον χειρισμό των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το νησί.⁴ Την ίδια περίπου γνώμη διατύπωσαν τα ΜΜΕ στην Ευρωζώνη. "The Eurozone did the right in the end. Other alternatives would only be possible if a degree of solidarity existed between member states that is now absent".⁵ However, the solution confirms "the making of a German Europe".⁶

Τα συμπεράσματα της κυπριακής κρίσης μπορούν να συνοψιστούν στις εξής διαπιστώσεις.

Στις περιπτώσεις της Ισπανίας και της Ιρλανδίας η συνδρομή του EFSF/ ESM για την διάσωση των τραπεζών από την χρεοκοπία θεωρήθηκε αυτονόητη. Μετά την κυπριακή κρίση the Chairman of the Eurogroup J. Düsselbloem maintained that the Cyprus solution was a new commitment to the Eurozone, there will be no more bail-outs without bail-ins. The investors and the depositors have to share the losses. They should bear the burden of bank failures and not the taxpayers. According to the Financial Times⁷ the Cyprus deal set a healthy precedent. "Broke banks can be

⁴ Le Monde 26.3.2013 p. 12. Για τις αποφάσεις του Eurogroup και τα σχόλια που προκάλεσαν βλ. Le Monde 27.3.2013 p. 12, IHT 26.3.2013 p. 1,15, Financial Times 26.3.2013 p. 1,3 and comments, FAZ 25.3.2013 and 26.3.2013, Vima 24.3.2013, Ethnos 28/29.3.2013.

⁵ M. Wolf, Cyprus adds to Europe's confusion. FT 27.3.2013 p.9

⁶ G. Rachman, Financial Times 26.3.2013 p.9, Le Monde 26.3.2013 p.12 «Une victoire pour le FMI et l'Allemagne.

⁷ Financial Times 26.3.2013 p. 8 Europe gets real not before time.

Der Spiegel
14/30.3.2013 p. 16

FT 27.3.2013
A road to freedom for
euro taxpayers p. 8, Der Spiegel

resolved and not kept alive by taxpayers of their own or other countries”. However, στις χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας ασκήθηκε έντονη κριτική σ’ αυτή την άποψη. Θεώρησαν, ότι η αρχή αυτή θα εφαρμοστεί από τη Γερμανία και τις άλλες σύμμαχες της χώρες μόνο στα κράτη της περιφέρειας.

The ECB has to enforce rule-based behavior. Banking supervision and a banking union have to be realized as soon as possible. The “value of a euro of bank liabilities depends on the solvency of the government standing behind the bank.”⁸ A country cannot have a banking system seven times or even larger than its gross domestic product. A country with an outsized banking system represents a danger.

The Cyprus government introduced temporary controls to prevent the collapse of the banking system. This control must be indeed temporary. A currency union “with internal exchange controls is a contradiction in terms”.⁹

Οι κρίσεις στην Ένωση συνδέονται με anti-establishment protest movements, anti-euro mobilizations, εντάσεις στις σχέσεις των κρατών μελών, αμφιβολίες για την ορθότητα της ακολουθούμενης πολιτικής και αβεβαιότητα για το μέλλον. Η κοινή γνώμη σε πολλές χώρες θεωρεί, ότι δεν υπάρχει αλληλεγγύη στην Ένωση και ότι ο τρόπος λειτουργίας της ευρωζώνης δεν συμβιβάζεται με την προσπάθεια για European unity.

⁸M. Wolf, above

⁹ M. Wolf, above

Η καθυστέρηση της αντιμετώπισης του κυπριακού προβλήματος για δύο περίπου χρόνια έδειξε ότι η στρατηγική που εφαρμόζει η ευρωζώνη για την αντιμετώπιση κρίσεων δεν είναι ικανοποιητική. Είναι αμυντική. Δημιουργεί κινδύνους που θα είναι όλο και πιο δύσκολα ελέγξιμοι. Η αναμόρφωση των ευρωπαϊκών θεσμών είναι πιο επιτακτική από ποτέ.¹⁰

¹⁰ Le Monde 26.3.2013 ECO & Enterprise p. 4-5.